

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра управління та освітніх технологій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

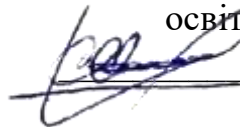
Інна САВИЦЬКА
_____ 2023 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри управління та
освітніх технологій

Протокол № 13 від «30» травня 2023 р.

Завідувач кафедри управління та
освітніх технологій

Сергій КУБИЦЬКИЙ

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП « Міжнародні відносини,
суспільні комунікації
та регіональні студії»

Сергій БІЛАН

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії»

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник Білан Людмила Леонідівна, кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри управління та освітніх технологій

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Галузь знань	29 «Міжнародні відносини»	
Спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Освітній ступінь	бакалавр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота)		
Форма контролю	залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2	_____
Семестр	4	_____
Лекційні заняття	15 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	15 год.	8 год.
Лабораторні заняття	_____ год.	_____ год.
Самостійна робота	90 год.	106 год.
Індивідуальні завдання	_____ год.	_____ год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	2 год. 6 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни: ознайомити студентів з методологічними засадами дослідження в галузі країнознавства, навчити їх організовувати науковий пошук, оформлювати звіт про наукове дослідження в необхідній формі (тези, стаття, монографія, реферат, курсова, дипломна, дисертація тощо), представляти свої результати на наукових конференціях і семінарах.

Завдання – навчити обґрунтовувати актуальність обраної теми дослідження, обирати оптимальні шляхи досягнення мети і розв'язання поставлених у роботі завдань, визначати об'єкт і предмет дослідження, аналізувати науково-методичну літературу, літературно і технічно оформлювати наукові результати, визначати їх практичну значущість і наукову новизну.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- принципи дослідження в галузі міжнародних відносин;
- визначення об'єкту, предмету, мети, завдань дослідження;
- етапи наукового дослідження;
- типи наукових звітів;
- принципи, етапи підготовки і проведення наукових досліджень;

вміти:

- вибирати та формулювати проблему дослідження;
- шукати необхідну наукову інформацію;
- обирати методологічну основу дослідження
- реферувати літературні джерела;
- брати участь в науковій дискусії;
- формулювати об'єкт і предмет дослідження;
- формулювати і перевіряти наукові гіпотези;
- формувати комплекс методик для дослідження обраного предмету;
- збирати емпіричні дані;
- проводити обробку та інтерпретацію емпіричних даних;
- оформлювати наукові звіти;
- представляти результат дослідження на наукових конференціях та семінарах.

Набуття компетентностей:

- загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК9. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.

- фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. «Особливості науково-дослідної діяльності»

Тема лекційного заняття 1. Наука як продуктивна сила

Предмет і завдання курсу. Наукові дослідження як вид творчої діяльності. Фундаментальні та прикладні наукові дослідження. Основи наукознавства. Предмет, завдання і структура наукознавства. Критерії науковості знань. Основні поняття науки: наукова ідея, гіпотеза, наукова теорія, поняття, термін. Класифікація наук. Результати наукових досліджень.

Тема лекційного заняття 2. Основи методології науково-дослідної діяльності.

Поняття про логіку дослідження. Особливості вибору проблеми і теми дослідження. Характеристика предмета та об'єкта дослідження. Зовнішні та внутрішні цілі наукового пізнання. Схема наукового пізнання. Принципи наукового пізнання: об'єктивність, детермінізм, історизм, причинність, розвиток, практична спрямованість.

Тема лекційного заняття 3. Опанування та використання законів у науковому дослідженні.

Вихідні рекомендації для проведення дослідження. Наукова робота, її мета та специфіка. Види наукових досліджень: фундаментальні (теоретичні) та прикладні. Об'єкт та предмет наукового дослідження. Класифікація наукових знань. Традиційна модель наукового пізнання. Особливості процесу наукового дослідження. Головні етапи наукового дослідження.

Тема лекційного заняття 4. Здійснення наукового дослідження.

Методологія досліджень, види та функції наукових досліджень. Фундаментальна, загальнонаукова та частково-наукова методології. Поняття про метод та методику дослідження. Методи емпіричного дослідження:

спостереження, порівняння, узагальнення, вимірювання, експеримент та вимоги до них. Методи теоретичного дослідження. Абстрагування та його етапи. Види абстракцій: ототожнення, ізолювання, конструктивізація, актуальна нескінченність, потенційна здійсненість. Аналіз та синтез. Дедукція та індукція. Моделювання, ідеалізація, формалізація та аксіоматичний методи.

Змістовий модуль 2. «Методика здійснення наукового дослідження»

Тема лекційного заняття 5. Науково-дослідна робота студентів.

Особливості науково-дослідної роботи у вищих навчальних закладах. Залучення студентів до наукової роботи як специфіка ВНЗ. Роль та зачення гуртків для професійного та наукового становлення студентів. Напрями студентської науково-дослідної роботи, їх функції та завдання. Особливості написання дипломних та курсових робіт в контексті забезпечення наукової діяльності студентів. Ефективність наукового дослідження: вибір теми та практична реалізація.

Тема лекційного заняття 6. Інформаційна база наукових досліджень.

Роль інформації у науковій діяльності. Типологія наукової інформації та основні види видань: неперіодичні видання (наукова, науково-популярна, довідково-енциклопедична література); періодичні видання (наукові, науково-популярні, масові газети і журнали); видання, що продовжуються (нормативні документи, депоновані рукописи).

Бібліотечні фонди: основний і довідковий. Бібліотечні каталоги та картотеки. Види каталогів: алфавітний, систематичний, предметний. Методика пошуку першоджерел. Правила роботи з першоджерелами. Систематизація опрацьованих матеріалів. Оформлення результатів опрацьованих першоджерел: складання виписок, анотацій, конспектів. Роль інтернет-ресурсів у науковому дослідженні. Вимоги до оформлення списку першоджерел різних видів.

Тема лекційного заняття 7. Методика виконання та захист курсових і дипломних робіт.

Вихідні положення щодо виконання курсової та дипломної робіт їх характеристики та практичне значення. Курсова робота: визначення, практична зумовленість, тематика, мета. Етапи виконання: вибір теми, підготовка до написання, складання плану роботи, формування тексту, захист. Структура курсової роботи: вступ, основна частина, висновки, список літератури.

Дипломна робота: визначення, тематика, мета та завдання, практичне значення. Загальні вимоги до дипломної роботи. Специфіка процесу затвердження теми. Структура дипломної роботи. Алгоритм виконання та основні етапи роботи над дослідженням. Таблиці, ілюстрації, додатки. Захист курсової (дипломної роботи): характеристика етапів та підготовка необхідних документів.

Тема лекційного заняття 8. Організація роботи наукового

колективу.

Поняття моніторингу та оцінки у науковому дослідженні. Їх порівняння. Види оформлення результатів дослідження: науковий звіт, доповідь і повідомлення, стаття, методичні рекомендації, дисертація. Основні вимоги до оформлення результатів дослідження.

Наукові публікації: поняття, функції, види. Основні характеристики наукової монографії, статті та тез доповіді. Специфіка реферату, доповіді, виступу. Методика підготовки та оформлення публікацій до видання.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Особливості науково-дослідної діяльності												
Тема 1. Наука як продуктивна сила	15	1	2			12						
Тема 2. Основи методології науково-дослідної діяльності	15	2	2			11						
Тема 3. Опанування та використання законів у науковому дослідженні	15	2	1			12						
Тема 4. Здійснення наукового дослідження	15	2	2			11						
Разом за змістовим модулем 1	60	7	7			46						
Змістовий модуль 2. Методика здійснення наукового дослідження												
Тема 5. Науково-дослідна робота студентів	15	2	2			11						
Тема 6. Інформаційна база наукових досліджень	15	2	2			11						
Тема 7. Методика виконання та захист курсових і дипломних робіт	15	2	2			11						
Тема 8. Організаційні аспекти формування науково-	15	2	2			11						

педагогічних кадрів												
Разом за змістовим модулем 2	60	8	8			44						
Усього годин	120	15	15			60						

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Наукове дослідження: загальні засади та принципи	2
2	Логічна структура наукового дослідження	1
3	Процес наукового дослідження, його характеристики та етапи проведення.	2
4	Методи і техніка наукових досліджень: емпіричний та теоретичний рівні.	2
5	Науково-дослідна робота студентів.	2
6	Інформаційне забезпечення наукової роботи.	2
7	Курсова, дипломна роботи: написання, оформлення, захист.	2
8	Наукові публікації як форма наукової звітності	2
Разом		15

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено робочим навчальним планом	

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено робочим навчальним планом	

7. Самостійна робота:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність наукового дослідження в міжнародних відносинах	10
2	Характеристика принципів наукового дослідження.	10
3	Логічна структура наукового дослідження.	10
4	Інформаційне забезпечення наукових досліджень.	10
5	Теоретичні методи дослідження.	10
6	Прикладні дослідження.	10
7	Емпіричні методи соціально-педагогічного дослідження.	10
8	Моніторинг процесу, оцінка та оформлення результатів соціально-педагогічного дослідження.	10
9	Процедура підготовки наукових публікацій	10
Разом		90

8. Методи навчання

Основними формами організації навчання під час вивчення дисципліни є лекції, семінарські (практичні) заняття, консультації, самостійна робота здобувачів вищої освіти.

Відповідно до вище зазначених форм організації навчання формами контролю засвоєння програми є: самоконтроль, написання модульних контрольних робіт, реферату, виконання індивідуальних практичних завдань та іспит за період вивчення дисципліни.

Контрольні заходи, які проводяться в університеті визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти і забезпечують своєчасне коригування навчального процесу.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» затвердженого вченою радою НУБіП України 26 квітня 2023 року, протокол № 10, видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Навчальний матеріал дисциплін, які викладаються протягом одного семестру – осіннього чи весняного, поділяється лекторами на *два-три змістові модулі*.

Проміжна атестація має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу змістового модуля (рейтингова оцінка із змістового модуля), отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу змістового модуля розробляються лектором дисципліни і затверджується відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, колоквіуму, результату експерименту, що можна оцінити чисельно, розрахункової чи розрахунково-графічної роботи тощо.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу змістового модуля вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Після проведення проміжних атестацій з двох змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок лектором дисципліни визначається рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи R_{HP} (не більше 70 балів) за формулою:

$$R_{HP} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} \cdot K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ} \cdot K^{(n)}_{ЗМ})}{K_{дис}}, \quad (1)$$

де $R^{(1)}_{ЗМ}, \dots, R^{(n)}_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки із змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K^{(1)}_{ЗМ}, \dots, K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) (або годин), передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{ДИС} = K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ЄКТС (або годин), передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

Формулу (1) можна спростити, якщо прийняти $K^{(1)}_{ЗМ} = \dots = K^{(n)}_{ЗМ}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ})}{n} \quad (2)$$

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи округлюється до цілого числа.

На рейтинг з навчальної роботи можуть впливати рейтинг з додаткової роботи та рейтинг штрафний.

Рейтинг з додаткової роботи додається до рейтингу з навчальної і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається здобувачам вищої освіти рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня їх знань з дисципліни.

Максимальна кількість балів (20) надається здобувачу вищої освіти за:

- отримання диплому I-го ступеню переможця студентської наукової конференції навчально-наукового інституту чи факультету (коледжу) з відповідної дисципліни;
- отримання диплому переможця (I, II чи III місце) II-го етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни чи спеціальності (напрямку підготовки) у поточному навчальному році;
- отримання диплому (I, II чи III ступеню) переможця Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з відповідної дисципліни у поточному навчальному році;
- авторство (співавторство) у поданій заявці на винахід чи отриманому патенті України з відповідної дисципліни;
- авторство (співавторство) у виданій науковій статті з відповідної дисципліни;
- виготовлення особисто навчального стенду, макету, пристрою, приладу; розробка комп'ютерної програми (за умови, що зазначене використовується в освітньому процесі при викладанні відповідної дисципліни).

Рейтинг штрафний не перевищує 5 балів і віднімається від рейтингу з навчальної роботи. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри

для здобувачів вищої освіти, які невчасно засвоїли матеріали змістових модулів, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Підсумкова атестація включає семестрову та державну атестацію здобувачів вищої освіти.

Семестрова атестація проводиться у формах семестрового екзамену або семестрового заліку з конкретної навчальної дисципліни.

Семестровий екзамен (далі – **екзамен**) – це форма підсумкової атестації засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр.

Семестровий залік (далі – **залік**) – це форма підсумкової атестації, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр.

Диференційований залік – це форма атестації, що дозволяє оцінити виконання та засвоєння здобувачем вищої освіти програми навчальної чи виробничої практики, підготовки та захисту курсової роботи (проекту).

Здобувачі вищої освіти зобов'язані складати екзамени і заліки відповідно до вимог робочого навчального плану у терміни, передбачені графіком освітнього процесу. Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого Вченою радою НУБіП України від 26.04.2023 р., протокол № 10.

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результатами складання	
	екзаменів	Заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів):

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}.$$

10. Методичне забезпечення

Науково-методичне забезпечення навчального процесу передбачає: державні стандарти освіти, навчальні плани, навчальні програми з усіх нормативних і вибіркових навчальних дисциплін; програми навчальної, виробничої та інших видів практик; підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів.

11. Рекомендована література

Основна

1. Колесников О. В. Основи наукових досліджень : навч. поібн., 2-ге вид. випр.. та доп. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 144 с.
2. Корягін М. В. Основи наукових досліджень : навч. посібник / М. В. Корягін, М. Ю. Чік. 2-ге видання, стереотипне. Київ: Алерта, 2021. 622 с.
3. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень : навчальний посібник Львів: Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.
4. Основи наукових досліджень: навчальний посібник ектромеханіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Г. Г. Стрелкова, М. М. Федосенко, А. І. Замулко, О. С. Іщенко. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 120 с.
5. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 254 с.

Додаткова

6. Абрамов В. І. Методологія системного підходу та наукових досліджень (дослідницькі та інноваційні процеси в державній службі) : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / В. І. Абрамов, В. Х. Арутюнов. Київ: КНЕУ, 2019. 178 с.
7. Арутюнов В. Х. Методологія соціально-економічного пізнання : навч. посібник. / В. Х. Арутюнов, В. М. Мішин, В. М. Свінціцький. Київ: КНЕУ, 2021. 353 с.
8. Глухарев, С. М. Конспект лекцій з курсу «Методологія наукових досліджень» (Методологія економічних досліджень) (для магістрів спеціальності 8.03050401 «Економіка підприємства») / С. М. Глухарев; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Харків: ХНАМГ, 2019. 112 с.
9. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібн. / О. В. Крушельницька. Київ: Кондор, 2020. 206 с.
10. Методичні рекомендації щодо підготовки, оформлення та захисту дипломної роботи за другим (магістерським) рівнем вищої освіти для спеціальності 242 «Туризм» / В.В. Джинджоян, С.Е. Сардак. Дніпро: ДГУ, кафедра ЕМТД, 2019. 27 с.
11. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : підручн. / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2021. 317 с.
12. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень: навч. Посібник. –

Київ: Видавничий Дім «Слово», 2022. 240 с.

Список рекомендованих Інтернет-джерел:

1. Законодавство України з офіційного сайту ВР України:
<http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Сайт Національної академії наук України:
<http://www.nas.gov.ua/UA/Pages/default.aspx>
3. Сайт Міністерства освіти і науки України: www.mon.gov.ua
4. Сайт Державної служби статистики України:
<http://www.ukrstat.gov.ua>